

Ks. Karol Słowak – Włoszczowa

„OD CUDOWNEGO POŁOWU RYB DO PRACY APOSTOLSKIEJ W ŚWIECIE”. ORĘDZIE TEOLOGICZNE J 21,1-14

Objawienie się Jezusa Zmartwychwstałego nad Jeziorem Galilejskim miało rzeczywiście miejsce. Autorowi czwartej Ewangelii nie tylko chodziło o to, by przekazać tę prawdę, ale przede wszystkim wydobyć znaczenie teologiczne poszczególnych części tego opowiadania¹. Dlatego przedmiotem niniejszego artykułu będzie uwypuklenie prawd teologicznych zamieszczonych w narracji o cudownym połowie ryb (J 21,1-14).

1. Praca apostolska w świecie

Narracja o cudownym połowie rozpoczyna się stwierdzeniem, że Jezus objawił się. Oznacza to, że obecność Zmartwychwstałego odgrywa kluczową rolę w tym opowiadaniu. Ma ona teraz inny charakter niż przed wydarzeniami z Golgoty. Zaakcentowanie słowa „objawił się” wskazuje na pomost między Jezusem historycznym a Chrystusem Zmartwychwstałym. Działalność przedpaschalna Jezusa była procesem objawiania się Słowa życia: *To wam oznajmiamy, co było od początku, cośmy usłyszeli o Słowie życia, co ujrzeliśmy własnymi oczami, na co patrzyliśmy i czego dotykały nasze ręce – bo życie objawiło się. Myśmy je widzieli, o nim świadczymy i głosimy wam życie wieczne, które było w Ojcu, a nam zostało objawione* (1 J 1,1-2). Jezus objawiał chwałę Ojca przez dokonywanie cudów i wypełnianie Jego planu. *Ja Ciebie otoczyłem chwałą na ziemi przez to, że wypełniłem dzieło, które Mi dałeś do wykonania. A teraz Ty, Ojcze, otocz Mnie u siebie tą chwałą, którą miałem u Ciebie pierwszej, zanim świat powstał. Objawiłem imię Twoje ludziom, których Mi dałeś ze świata. Twoimi byli i Ty Mi ich*

¹ Por. F. Gryglewicz, *Teologia Nowego Testamentu*, t. 3, Lublin 1986, s. 146.

daleś, a oni zachowali słowo Twoje (J 17,4-6). Patrząc na czyny Jezusa, ludzie mogą poznawać Boga. Poznanie, które umożliwia Jezus objawiający się, nie dokonuje się poprzez intelekt, ale opiera się na głębokim doświadczeniu i odczuciu Jego obecności. Największym wydarzeniem jest Zmartwychwstanie, poprzez które Jezus w pełni objawia się ludziom. W zmartwychwstałym Jezusie apostołowie widzą swego Boga i Pana. Pierwszym wyznaniem wiary uczniów w Zmartwychwstałego jest stwierdzenie: *Widzieliśmy Pana* (20,18.25, por. 21,7.12). Teraz dopiero rozumieją słowa, które w czasie ziemskiego życia wypowiadał Jezus: *Ja jestem drogą i prawdą, i życiem. Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej jak tylko przeze Mnie* (J 14,6)².

W świetle tego największego w historii wydarzenia, jakim jest Zmartwychwstanie – które objawia, kim naprawdę jest Jezus – apostołowie odkrywają w Nim działanie Ducha Świętego: *Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuscicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane”* (J 20,22-23)³.

Czasownik „objawił się”, użyty w paschalnym objawieniu się Jezusa uczniom, wiąże się z wszystkimi tekstami Ewangelii Janowej, gdzie jest mowa o przedpaschalnym objawieniu chwały Jezusa i Jego więzi z Ojcem i Duchem Świętym. Za pomocą kerygmatu apostołowskiego przyszłe pokolenia uczniów będą mogły uczestniczyć przez wiarę w paschalnym objawieniu Jezusa jako Pana⁴.

Przestrzeń na brzegu Morza Tyberiadzkiego sugeruje nowy początek. Powtórzenie wersetu 1: *ukazał... ukazał się w ten sposób* sprawia, że opowiadanie ma uroczysty charakter i echo tego wersetu odbija się w J 13,1, który mówi o początku godziny Jezusa⁵.

Narrator powtarzając czasownik „ukazał się”, dodał wyrażenie „w ten sposób”. Wyjaśnieniem tego sposobu jest lista adresatów objawienia. Co jest tym warunkiem objawienia? Stosując tutaj słowo „objawił się”, które po raz pierwszy zostało użyte na oddanie tego, co wydarzyło się w czasie chrztu Jezusa w Jordanie (1,30), autor narracji o cudownym połowie ryb (21,1-14) łączy te dwie sceny. Temu służy właśnie przywołanie osób, którym „Jezus ponownie się objawił”. Jan Chrzciel nauczając, że chrzest Jezusa był po to,

² Por. H. Witczyk, *Rola Piotra i uczniów Jezusa w świecie* (J 21,1-8), w: *In vinculo communionis. Księga jubileuszowa ku czci Biskupa Kieleckiego Kazimierza Ryczana w 60 rocznicę urodzin*, red. K. Gurda, T. Gacia, Kielce 1999, s. 46–47.

³ Więcej na temat posłannictwa Ducha Świętego zob. J. Kręciło, *Duch Święty i Jezus w Ewangelii Świętego Jana. Funkcja pneumatologii w chrystologicznej strukturze czwartej Ewangelii*, Series Biblica Paulina 2, Łódź 2006.

⁴ Por. H. Witczyk, *Rola Piotra*, s. 48.

⁵ Por. T. L. Brodie, *The Gospel according to John. A Literary and Theological Commentary*, New York 1993, s. 582; zob. *Morze*, w: H. Langkammer, *Słownik biblijny*, Katowice 1982, s. 106.

aby On *objawił się Izraelowi* (1,30). Objawienie paschalne Jezusa jest adresowane do Izraela, którego reprezentantami są uczniowie⁶.

A obraz grupy siedmiu apostołów posiada tutaj określoną uniwersalność. Siedem bowiem reprezentuje doskonałość. Przywołani zostali ci apostołowie, którzy w Ewangelii byli wymieniani pierwsi i ostatni. A mianowicie dwaj uczniowie z rozdziału 1 (J 1,35-51) oraz Tomasz z rozdziału 20 (J 20,24-29)⁷. Można by z tego wyprowadzić wniosek, że Jezus Zmartwychwstały jest obecny w Kościele od początku powołania pierwszych uczniów, aż po ostatni dzień istnienia świata. *A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata* (Mt 28,20).

Uczniowie tworzą wspólnotę. Na pierwszym miejscu jest Szymon Piotr, który będzie postacią centralną w tym epizodzie. Po raz ostatni został wymieniony przy grobie, gdzie był ograniczony swoim sposobem myślenia i nie pojmował znaku zmartwychwstania. Był ciągle włączony w grupę, której Jezus powierzył misję i dar Ducha (20,19-23) i był obecny w wydarzeniach związanych z Tomaszem (20,28), który przeszedł od niewiary do bezgranicznego przyłgnięcia do Jezusa⁸.

Trzecim uczniem był Natanael. Należał do Narodu Wybranego. Oczekiwał przyścia obiecanego Mesjasza. Obecność Natanaela symbolizuje wspólnotę wierzących, którzy czekają na spotkanie z Panem. Jan podaje informację dotyczącą pochodzenia Natanaela (Kana Galilejska). Pozwala to połączyć go z Matką Jezusa, na której prośbę Jezus przemienił wodę w wino (J 2,1-5). W osobie Matki stojącej pod krzyżem (J 19,25-27) Izrael stał się nową wspólnotą. Postać Natanaela symbolizuje włączenie we wspólnotę uczniów Chrystusa⁹.

Ta wspólnota poszerza się.

Ewangelista dołącza do niej „Tomasza, synów Zebedeusza i dwóch innych z Jego uczniów” (w. 2). Ci „dwaj inni” reprezentują wszystkich uczniów Jezusa, zwłaszcza przyszłych, bez względu na ich przynależność etniczną. Dołączają oni do „prawdziwych Izraelitów”, „synów Abrahama”, którzy uwierzyli w Jezusa jako Mesjasza i Syna Bożego (J 20,30n.). Tak ostatecznie w czwartej Ewangelii wygląda nowy „Izrael”, któremu po swoim zmartwychwstaniu „Jezus się ponownie objawił”. „Izrael” Starego Przymierza, rozpoznający w Jezusie Zmartwychwstałym ostateczne objawienie się Boga, stanowi rdzeń „Izraela” Nowego¹⁰.

⁶ Por. H. Witczyk, *Rola Piotra*, s. 49–50.

⁷ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 582.

⁸ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo di Giovanni. Analisi linguistica e commento esegetico*, Assisi 1982, s. 840.

⁹ Por. tamże, s. 841–842.

¹⁰ H. Witczyk, *Rola Piotra*, s. 50.

Odniesienie do Morza Tyberiadzkiego jest wskazówką, pozwalającą na dostrzeżenie we wspólnocie uczniów owego nowego Izraela. Narrator celowo użył rzeczownika „morze”, aby przywołać historię Wyjścia, będącą najważniejszym wydarzeniem, w którym Izrael Starego Prawa uczestniczył¹¹. W wydarzeniu przejścia przez Morze Czerwone swoją obecność zmanifestowała chwała Jahwe. Synowie Izraela prowadzeni przez Mojżesza stali się nowym ludem. Apostołowie, widząc chwałę Boga w osobie Zmartwychwstałego, stają się nowym Izraelem. Objawienie na brzegu Morza Tyberiadzkiego nie ma charakteru prywatnego. Adresowane jest do uczniów, którzy nie są ludźmi pierwszymi z brzegu. Jako Synowie Izraela należą do narodu, którego historia złączona jest z objawieniami Boga. Są ludźmi, którzy oczekują Mesjasza zapowiadanego przez Mojżesza i proroków (por. 1,41.45). Byli przygotowywani przez Jana Chrzciciela, Mojżesza i proroków, aby mogli być świadkami objawienia się Boga w osobie i dziele Jezusa Chrystusa¹².

H. Witczyk wysuwa ważny wniosek dotyczący ludzi uczestniczących w posłannictwie apostołów. Twierdzi, że aby misja łowienia ludzi, czyli głoszenia Ewangelii, była owocna, to znaczy potwierdzona doświadczeniem chrystofanii, powinni przyjąć dziedzictwo Izraela Starego Testamentu. Bez znajomości bowiem pism starotestamentalnych, które opowiadają o historycznym procesie objawiania się Boga Narodowi Wybranemu, nie będą mogli być świadkami Jezusa Zmartwychwstałego. Ten, kto wnikliwie bada Pisma, które przecież sam Jezus wyjaśniał uczniom zmierzającym do Emaus, jest w stanie rozpoznać wielkość objawienia się Boga w zmartwychwstałym Jezusie. Każdy owocny połów rozpoczyna się od spotkania z Jezusem, który objawił się Izraelowi¹³.

Liczba siedmiu uczniów – jako całość – wskazuje na ogół narodów. Stary Izrael został ukonstytuowany tylko w jednym narodzie – żydowskim, Nowy Izrael – Kościół Jezusa Chrystusa, założony na fundamencie apostołów, skupia wszystkich ludzi bez względu na przynależność etniczną. Siedmiu uczniów symbolizuje kierunek powiększania wspólnoty uczniów o pogan. Teraz wspólnota Jezusa objęła wszystkich ludzi, do których zostało przeznaczone Jego orędzie. Nowa wspólnota, która uznała swój początek w dawnym Izraelu obietnic, rozpoznaje własną uniwersalną misję. Na jej czele będzie stał Szymon Piotr; jego droga prowadzi od zwątpienia do bezwarunkowego przyłgnięcia do Jezusa¹⁴. Podwójne imię Szymona Piotra nawiązuje do innej narracji, opowiadającej o powołaniu. Jezus zmieniając mu imię, jednocześnie wyraził funkcję, którą dla niego przygotował (por. J 1,42)¹⁵.

¹¹ Por. G. Zevini, *Vangelo secondo Giovanni*, t. 2, Roma 1987, s. 308.

¹² Por. H. Witczyk, *Rola Piotra*, s. 50.

¹³ Por. tamże, s. 51.

¹⁴ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo*, s. 841–842.

¹⁵ Por. F. Gryglewicz, *Teologia Nowego Testamentu*, t. 3, Lublin 1986, s. 146.

Siedmiu uczniów wskazuje na doskonałość także w aspekcie rozumienia wspólnoty. Piotr wie więcej, ale gdy szuka dalej, uświadamia sobie, że są obecni również ludzie, którzy znani są tylko pośrednio lub wcale: „Tomasz zwany Didymos, Natanael z Kany Galilejskiej (J 1,45-51), synowie Zebedeusza (nigdy wcześniej nie wspominani w Ewangelii Jana), i dwóch innych uczniów”¹⁶. Apostołowie są reprezentantami Kościoła.

Ewangelista wprowadzając delikatny obraz światła, przywołuje inną rzeczywistość – tą, w której widzimy uczniów w świecie. Kieruje uwagę na Jezusa znajdującego się w ciemności. Jest On źródłem Słowa będącego pokarmem, które wprowadza w bezpośredni kontakt z Nim jako Panem. W takiej interpretacji można zauważyć nawiązanie do Prologu¹⁷. Mówi on o świetle świecącym w ciemności (por. J 1,3) oraz o Słowie, które tym, którzy je przyjęli, dało moc, aby się stali dziećmi Bożymi (J 1,12). Apostołowie uczestniczący w tych cudownych wydarzeniach doświadczają wspaniałości oglądania chwały Syna Bożego (1,15) i otrzymują z Jego pełni łaskę po łasce (1,16)¹⁸.

Piotr powrócił do dawnego sposobu życia, a za nim podążyli inni apostołowie. Nie oznacza to, że zapomnieli o swoim powołaniu i powrócili do łowienia ryb – pracy, którą wykonywali, zanim spotkali Jezusa. Bardziej jest tu prawdopodobne nawiązanie do powołania apostołów, które w przekazie synoptycznym łączyło się właśnie z połowem ryb, w czasie którego Jezus zawołał, by poszli za Nim jako rybacy ludzi¹⁹.

W Ewangelii Janowej nie ma opowiadania o powołaniu uczniów jako rybaków, jak to ma miejsce w przekazach synoptycznych. Można sądzić, że odbiorcy Ewangelii Janowej znali przekaz synoptyczny, iż uczniowie byli rybakami. Jezus kieruje do apostołów słowa: *Pójdźcie za Mną, a sprawię, że staniecie się rybakami ludzi* (Mt 4,19). Nocny połów ryb symbolizuje pracę misyjną pierwotnego Kościoła. Jest ona bezskuteczna wtedy, kiedy uczniowie nie idą za Jezusem. Apostołowie są w tym przypadku rybakami łowiącymi na wrogich wodach świata. A wody te symbolizują grzech i śmierć. „Łowić” oznacza tutaj wyzwać ich z grzechu i śmierci i przenosić pod panowanie Boga²⁰.

¹⁶ T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 582.

¹⁷ Por. W. H. Kelber, *The Birth of a Begining: John 1,1-18*, Semeia 52, red. D. E. Smith, Atlanta 1991, s. 121–140; J. Gnilka, *Teologia Nowego Testamentu*, Kraków 2002, s. 302–308; W. A. Beardslee, *Logos*, SWB, s. 491.

¹⁸ Por. S. Mędała, *Ewangelia według świętego Jana, rozdziały 13–20. Wstęp. Przekład z oryginału. Komentarz*, t. 2, Częstochowa 2010, s. 357.

¹⁹ Por. F. Gryglewicz, *Teologia Nowego Testamentu*, t. 3, Lublin 1986, s. 146.

²⁰ Por. J. Kręcidło, *Nowe życie uczniów Jezusa. J 21 jako owoc eklezjologicznej relektury J 1-20 we wspólnocie Umiłowanego Ucznia*, „Rozprawy i Studia Biblijne” 33 (dalej RSB), Warszawa 2009, s. 247–248.

Połów ryb był też wykorzystywany przez proroków jako symbol sądu ostatecznego nad ludźmi (por. Ha 1,12-17; Jr 16,16; Ez 29; Koh 9,12). Słowa Jezusa *uczynię was rybakami ludzi* (Mt 4,19) wskazują również na znaczenie eschatologiczne. Oznacza to, że mają oni być współpracownikami Jezusa w mesjańskim sądzie nad światem. Takie znaczenie ma przypowieść o sieci z Mt 13,47-50. Królestwo Boże jest przedstawione jako sieć zagarniająca ryby wszelkiego rodzaju. Cudowny połów ryb oznacza dziś działalność Kościoła, w znaczeniu pracy misyjno-apostolskiej wyznawców Jezusa. Połów bez Jezusa nie przynosi żadnych wyników. Połów symbolizuje tu pozyskanie nowych wyznawców Chrystusa. Może być tylko wtedy skuteczny, kiedy uczniowie są posłuszni słowu Jezusa²¹.

Kiedy Piotr mówi: „idę łowić”, jego słowa mogą rzeczywiście brzmieć banalnie. Ma to jednak głęboki sens. Jezus posłał ludzi przede wszystkim do realnego życia, byli przecież istotami ludzkimi. To akcentowanie ludzkiej egzystencji koresponduje z porównaniem do całości Ewangelii Jana. *Słowo stało się zwykłym ciałem i zamieszkało między nami* (J 1,14). Jezus na początku czwartej Ewangelii zastał pokazany nie jako ten, który uczy o królestwie Bożym i chodzi czynić dobro – jak to jest eksponowane w Ewangeliach synoptycznych. Tutaj został przedstawiony jako Bóg i jako Ten, który szlachetnie odpowiadał tym, których spotkał. Z upływem czasu Jezus częściej przejmuje inicjatywę. Podobnie Piotr przejmie rolę misyjną w wąskim tego słowa znaczeniu. Rzeczywiście tak jak łódź sugeruje Kościół, tak rola Piotra w połowie ryb ujawnia jego przywództwo w Kościele. Ale pierwszoplanowy akcent w tym momencie jest położony na zwykłe codzienne życie²².

Praca codzienna nie jest łatwa: *Wyszli więc, ale tej nocy nic nie złowili*. Słowo „wyszli” odnosi się do wyjścia z wnętrza domu (20,26) do pracy. Odniesienie do nocy jest raczej zaskakujące. Ta wzmianka o nocy w relacji z pracą uczniów jest do pogodzenia z mową Jezusa: *Trzeba nam pełnić dzieła Tego, który Mnie posłał, dopóki jest dzień. Nadchodzi noc, kiedy nikt nie będzie mógł działać* (J 9,4). Noc oznacza przecież nieobecność Jezusa, Światłości Świata. W działaniu uczniów w czasie nocy brakuje Jego obecności i działania. W nocy nie mogą się realizować dzieła Ojca (J 9,4). Uczniowie w ciemności nie mogą otworzyć oczu na zamysł Ojca, który realizuje się w Jezusie²³. Choć noc połowu była wspólna, to symbolika jest taka, że odniesienie ma efekt umieszczenia uczniów i ich łodzi w atmosferze obcej ciemności. Fakt, że nic nie złowili intensyfikuje ten efekt. Życie w nocy nie jest tylko samą ciemnością. Jest ciemne i puste. Ale kiedy nastał ranek, Jezus stanął na brzegu²⁴. Ranek w języku biblijnym jest momentem, w którym Bóg

²¹ Por. tamże, s. 248–249.

²² Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 582–583.

²³ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo*, s. 842–843.

²⁴ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 583.

interweniuje, a także najdogodniejszą porą modlitwy (por. Wj 14,24; Ps 5,4; 30,6; 88,14; 90,14)²⁵. To rzeczywiście niespodzianka uwypuklona przez bliskie ustawienie obok siebie „nocy” i „poranka”. Równie godnym uwagi jest jakość niespodzianki. Jest nią wywołanie życia i piękna – nagła obecność Jezusa, sugestia piękna poranka i stania na brzegu²⁶.

Bardzo istotna jest tutaj symbolika nocy i światła dnia. Opowiadanie tak zostało pomyślane, aby pokazać, że niedany połów miał miejsce w nocy (21,3) i że Jezus objawił się nad ranem. Metafora światła i ciemności wielokrotnie pojawia się w Ewangelii Jana²⁷. Aby dobrze uchwycić istotę, należy się odwołać do kosmologii starożytnych. Na Bliskim Wschodzie świat przedstawiano w kategoriach walki między dobrem a złem, które były ukazywane przez symbolikę światłości i ciemności. W Egipcie i Mezopotamii ciemność łączyła się z chaosem i poprzedzała stworzenie. Ciemność była przez ludzi tamtych epok rozumiana jako siedlisko złych mocy, które i tak ostatecznie podporządkowane są Bogu. Stwarzanie było przechodzeniem właśnie od ciemności do światła. Ta idea znajduje odzwierciedlenie w opowiadaniu i stworzeniu świata w Księdze Rodzaju (por. Rdz 1,1-2,4). Ciemność kojarzyła się z pustkowiem (Rdz 1,2). Bóg sprawia, że następuje przejście z ciemności do światła: *Wtedy Bóg rzekł: „Niech się stanie światłość!” I stała się światłość* (Rdz 1,3). W narracji o cudownym połowie symbolika ciemności wiąże się z symboliką wody, co można odnieść do opowiadania o stworzeniu: *ciemność była nad powierzchnią bezmiarów wód* (Rdz 1,2). Świat wyłaniał się z pierwotnych ciemności ku światłu. Odniesienie perykopy o cudownym połowie do Księgi Rodzaju pozwala w sposób symboliczny interpretować motyw światła i ciemności. Opowiadanie to można odczytać jako nowe stworzenie. Pojawienie się Jezusa nad ranem jest chwilą stwarzania nowej rzeczywistości w egzystencji uczniów. Ma ono wyrwać ich z chaosu wywołanego śmiercią na krzyżu oraz nadać sens ich życiu i uczynić je owocne. Przejście od ciemności do światła dnia jest symbolem nowego życia, które wiodą uczniowie od chwili, gdy rozpoznali w objawiającym się im Jezusie Zmartwychwstałym swojego Pana²⁸. To nowe życie w Jezusie zostaje zapoczątkowane przez sakrament chrztu. Chrześcijańin przechodzi z ciemności grzechu do światła życia w Bogu.

Na początku jednak uczniowie „nie wiedzieli”, że to był Jezus. Było to spowodowane tym, że doświadczyli ciemności i pustki, a co za tym idzie, nie byli świadomi życia i piękna. Cała ta scena – poranek, żywotność, nieświadomość – ma w sobie echo nagłej ślepoty Marii Magdaleny w ogrodzie

²⁵ Por. A. Paciorek, *Ewangelia według św. Jana*, Lublin 2000, s. 218.

²⁶ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 583.

²⁷ Zob. I. de la Potterie, *Studi di Cristologia Giovannea*, Genova 1986, s. 266–268.

²⁸ Por. J. Kręciłło, *Nowe życie uczniów Jezusa*, s. 232–234.

(20,11-15). W ogrodzie Jezus powiedział: „Niewiasto”. Teraz mówi τοῦδια (dzieci). Można to przetłumaczyć przez ogólną wypowiedź: „chłopcy”, i to znaczenie jest tutaj ważne. Ale w kontekście całej Ewangelii Jana, τοῦδια sugeruje to, co faktycznie znaczy – „małe dzieci”. Jako takie trafia do serc uczniów, bo przecież każdy jest małym dzieckiem, ostatecznie dzieckiem Bożym. Ilustruje to podstawową prawdę podejmowaną przez św. Pawła. W Liście do Rzymian apostoł mówi o chwale, która ma się objawić, *Bo stworzenie z upragnieniem oczekuje objawienia się synów Bożych. Stworzenie bowiem zostało poddane marności – nie z własnej chęci, ale ze względu na tego, który je poddał – w nadziei, że również i ono zostanie wyzwolone z niewoli zepsucia, by uczestniczyć w wolności i chwale dzieci Bożych* (Rz 8,19-21)²⁹.

„Dzieci, czy macie coś do jedzenia?” Tym zawołaniem Jezus przerwał ich bezowocną pracę. Pokarm Jezusa to niesienie słowa i wypełnianie planu Ojca, który jest związany z dokończeniem swojego dzieła w człowieku (4,34). Bez obecności Jezusa nie mogą realizować tego planu³⁰. W ten sposób poczuć pustki, które było wcześniej wyrażone przez całonocny bezowocny połów, jest teraz uwypuklone przez fakt, że oni są niczym małe dzieci, które nic nie mają³¹.

Jezus wskazuje im miejsce, gdzie trzeba zarzucić sieci. Nie rozkazuje z władzą i mocą, jako Mistrz i Pan, ale daje radę jak jeden z ludzi. Uczniowie, którzy stracili całą noc, chętnie Go słuchają, chociaż z początku nie wiedzą, kim On jest. Ulegli słowu natychmiast. Zastanawiające, dlaczego to zrobili? Byli zmęczeni po nocnym trudzie i zdecydowali się podjąć dalszy wysiłek w świetle dnia³². Uczniowie podążają za wskazaniem Jezusa i sieci napełniają się rybami. Owoc ich pracy zależy od uległości wobec słów Jezusa, które przedstawiają Jego posłannictwo³³. Jest także dokładnie podane miejsce. Prawy bok łodzi to miejsce dogodne, by łowić. Jest miejscem, gdzie znajduje się dużo ryb. Termin „mnóstwo” występuje jeden raz u Jana w odniesieniu do chorych znajdujących się nad sadzawką (5,3). Jest możliwe, że ta paralela może być intencją ewangelisty. W takim przypadku, Jezus wskazuje, że aby praca przyniosła wyniki, muszą zwrócić się do ludu uciśnionego i opuszczonego, który praktycznie traci nadzieję. Jest z tymi osobami, które mogą pracować, aby czynić ludzi wolnymi, jak On czyni z chorym nad sadzawką. W tej masie ludzkiej owoc będzie obfity. Jeżeli intencja ewangelisty istotnie

²⁹ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 583.

³⁰ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo*, s. 844.

³¹ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 583.

³² Por. J. Calvin, *Commentary on the Gospel according to John*, (electronic ed.) Logos Library System, Albany 1998.

³³ Zob. A. Kuśmirek, *Posłannictwo Jezusa Chrystusa według Czwartej Ewangelii*, RSB 12, Warszawa 2003.

jest taka, to uczniowie będą czynić to, co czynił Jezus. *Zaprawdę powiadam wam: kto we Mnie wierzy, będzie także dokonywał tych dzieł, których Ja dokonuję, a nawet większe od tych uczyni* (J 14,12)³⁴.

Prawa strona symbolizuje obfitość. Sukces jest oczywisty w całkowitym posłuszeństwie Jezusowemu słowu. Fakt, że posłuszeństwo słowu Piotra i uczniów związane z prawą stroną ma głęboki sens. W Ogrójcu Piotr dobywa miecza i odcina prawe ucho słudze arcykapłana. *Wówczas Szymon Piotr, mając przy sobie miecz, dobył go, uderzył sługę arcykapłana i odciął mu prawe ucho. A słudze było na imię Malchos* (J 18,10). Obcięcie prawego ucha odzwierciedla porażkę usłyszenia słowa przez Piotra. Inaczej mówiąc, w Ewangelii prawa strona łączy się ze słuchaniem. Zarzucanie sieci wskazuje na niepowodzenie w rozumieniu. Czynność ta pokazuje powrót do słuchania. Obfitość połowu z jednej strony jest wspaniała, z drugiej jednak wzbudza pokorę w rybakach. To właśnie Bóg i uwielbiony Jezus przyciąga ludzi ku sobie. *A Ja, gdy zostanę nad ziemię wywyższony, przyciągnę wszystkich do siebie* (12,32). W 18,10 Piotr własną mocą był w stanie wyciągnąć miecz i wyrzucić krzywdę Malchosowi. W nocy na jeziorze nie mógł złowić (wyciągnąć z wody) ryby. Pomimo swoich wysiłków człowiek sam z siebie nie jest w stanie łowić ludzi dla Boga. Ludzka siła i własne kalkulacje zawodzą, obecność Jezusa nadaje sens rzeczywistości. Sukces połowu sprawił, że Piotr przypomniał sobie pierwsze spotkanie z Jezusem w momencie powołania. Teraz Piotr wypłynął z uczniami na morze. Przypomniał im, że mają do czynienia z mocą większą niż oni sami.

2. Rozpoznanie Jezusa i odpowiedź na powołanie

Półow ryb rozpoczyna potrójny proces rozpoznania Jezusa przez uczniów i ich reakcji na to objawienie. Pierwszy dotyczy Umiłowanego Ucznia (w. 7a), drugi Piotra (w. 7b), a trzeci innych uczniów (w. 8). Umiłowany Uczeń jest pierwszy. Tutaj, podobnie jak w scenie przy grobie (20,1-10), nie zostało podane żadne wyjaśnienie odnośnie do jego szybkiej reakcji. Jedynym wytłumaczeniem pozostaje następstwo miłości³⁵. W świetle Ewangelii jest uczniem, który najlepiej rozumiał i interpretował osobę Jezusa. Obfitość złowionych ryb to element, który pozwolił mu rozpoznać Pana. Obfitość w Ewangelii Janowej stanowi znak objawienia tego, kim naprawdę jest Jezus. Jest to widoczne podczas przemiany wody w wino, dokonanej w Kanie Galilejskiej (J 2,1-11) oraz w rozmnożeniu chleba (J 6,5-15). Liczba mężczyzn sięgała pięciu tysięcy. Po dokonaniu cudu rozmnożenia chleba tłumy uznały Jezusa za proroka (6,14)³⁶.

³⁴ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo*, s. 844.

³⁵ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 584.

³⁶ Por. J. Kręcidło, *Nowe życie uczniów Jezusa*, s. 201–202.

Uczeń, którego Jezus miłował, pojawił się już trzy razy w przeciwieństwie z Piotrem (13,23; 18,15; 20,2). To on rozpoznaje obecność Pana w obfitości połowu, to znaczy w owocu misji (15,5). Był świadkiem życia Mistrza. Staje z Jezusem pod krzyżem (19,35). Poznaje owoc życia. Przy grobie jest pierwszy, ale pozwala się wyprzedzić Piotrowi. Umiłowany Uczeń wierzy, że Jezus żyje (20,8). Dostrzegł obecność Pana, zanim zobaczył wynik połowu³⁷. Jego wiara jest pełna. Nie tylko widzi Jezusa żyjącego, ale przede wszystkim rozpoznaje w Nim Kyrios – Pana. Wierzy w bóstwo Jezusa³⁸. Doniosła jest tu rola Umiłowanego Ucznia, który jako pierwszy dochodzi do wiary w zmartwychwstanie Mistrza i pierwszy rozpoznaje Jezusa uwielbionego³⁹. Tylko ten, który ma doświadczenie miłości Jezusa, umie odczytać znaki. Bogactwo połowu ryb, czyli płodność zleconej uczniom misji, to znak obecności w niej Jezusa. Jego nieobecność skutkuje brakiem płodności, brakiem możliwości realizacji Jego orędzia⁴⁰.

Pół ryb nie jest jedyną podstawą dla wiary Umiłowanego Ucznia. Posłuszeństwo słowu sprawia, że uczniowie uwierzyli wcześniej. Pół ryb jest znakiem, który potwierdza wiarę i daje początek zrozumienia życia w świetle wiary „To jest Pan”. Uczniowie oczywiście widzieli już Pana (20,20.25), ale to rozpoznanie jest czymś więcej. Na oznaczenie czegoś w znaczeniu technicznym użyto słowa ἑκείνος. Połączone jest z ideą wiedzy, którą przywołuje 19,35 i Umiłowany Uczeń (ἑκείνος) wie. *Zaświadczył to ten, który widział, a świadectwo jego jest prawdziwe. On wie, że mówi prawdę, abyście i wy wierzyli* (19,35). Uczeń ten, stojąc pod krzyżem, występuje jako świadek prawdy. Jest pod wpływem działania Ducha, którego Jezus na krzyżu przekazał swoim uczniom (19,30). Otrzymując Ducha Prawdy, staje się świadkiem Prawdy. W rzeczywistości oznacza to, że poznaje głęboki sens śmierci Jezusa⁴¹. Cudowny pół ryb sugeruje obecność Ducha Świętego⁴². Implikacja, że Umiłowany Uczeń powiedział „to jest Pan”, pochodzi od Ducha Świętego, dlatego jakby był ważniejszy niż Piotr, ale znowu nic nie sugeruje antagonizmu. Faktycznie to rozeznanie było skierowane do Piotra. Pierwszy spośród uczniów bazuje na tym, co mu Jan powiedział⁴³. Jezus misję jednoczenia ludzkości

³⁷ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo*, s. 845.

³⁸ Por. H. Witczyk, *Rola Piotra*, s. 59.

³⁹ Por. H. Witczyk, *Eklezjologia w: Teologia Nowego Testamentu*, red. M. Rosik, t. II, Wrocław 2008, s. 165.

⁴⁰ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo*, s. 845.

⁴¹ Por. H. Witczyk, *Rola Piotra*, s. 59.

⁴² Na temat roli i posłannictwa Ducha Świętego w czwartej Ewangelii zob. J. Kręcidło, *Duch Święty i Jezus w Ewangelii Świętego Jana. Funkcja pneumatologii w chrystologicznej strukturze czwartej Ewangelii*, Series Biblica Paulina 2, Częstochowa, 2006.

⁴³ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 584.

z Bogiem powierzył wybranym apostołom, którzy w łączności z działaniem Ducha Świętego mają dawać świadectwo o Chrystusie (15,27) oraz kontynuować zbawcze posłannictwo (15,26n; 17,20; 20,21). Bóg Ojciec powierza im swoje Słowo, a Syn modli się, aby ich ustrzec od złego (17,15.18). Skuteczność działań apostołskich nie zależy od pojedynczej akcji, lecz od wspólnotowego zjednoczenia z Chrystusem⁴⁴.

W tym momencie Piotr nie uczynił jeszcze kroku decydującego, przyjmując służbę aż do śmierci, by podążyć za Chrystusem. Ewangelista wspomina go w tym momencie, kiedy stoi, aby zmienić postawę. Jan ogłasza swoje przeżycie Piotrowi. W ten sposób narrator zwraca uwagę na niego, żeby uwydatnić przedsięwzięcie, które nastąpi⁴⁵. Tak Piotr staje się wyrazicielem opinii najbliższych uczniów odnośnie do tego, kim Jezus jest. To on po trudnej mowie eucharystycznej Jezusa wyznaje: *Panie, do kogóż pójdziemy? Ty masz słowa życia wiecznego. A myśmy uwierzyli i poznali, że Ty jesteś Świętym Boga* (J 6,68-69). Cudowny połów ryb jest dla uczniów manifestacją obecności Jezusa. Warto zwrócić uwagę na ważny szczegół tego opowiadania. Umiłowany Uczeń, rozpoznając Jezusa, nie podzielił się tą radosną wiadomością z wszystkimi, a jedynie oznajmił ją Piotrowi. Autor zapewne zastosował podział zadań tych dwóch uczniów. Jan był najbliższym Jezusowi uczniem (13, 23-25; 19,26; 20,2). Skoro był umiłowanym oraz najbliższym uczniem, nie dziwi fakt, że to właśnie on pierwszy rozpoznał Mistrza. A przekazał to spostrzeżenie Piotrowi, ponieważ to Piotr jest pierwszym spośród grona apostołów. Umiłowany Uczeń jest po prostu wzorem uczniów. Określa on Zmartwychwstałego mianem „Pan”. Autor czwartej Ewangelii unika nazywania ziemskiego Jezusa tytułem Pan. Stosuje go dopiero tutaj, ponieważ odnosi się on do Jezusa Zmartwychwstałego (20,18.20.25; 21,7.12). Wyrażenie to, może być też odczytane jako wyznanie wiary w Jezusa względem Piotra⁴⁶. Pierwotny Kościół od momentu zmartwychwstania głosił panowanie Chrystusa (Dz 2,34nn). Modlił się słowami zaczerpniętymi z języka aramejskiego: *Maranatha* „Nasz Panie, przyjdź” (1 Kor 16,22; Ap 22,20). Prowadzi to do wyznania wiary: *Panem jest Jezus* (Rz 10,9; 1 Kor 12,3; Kol 2,6). Jezus zasłużył sobie na tytuł Marana i Kyrios. Jako Mesjasz zapoczątkował swoje Królestwo na ziemi przez zesłanie Ducha Świętego (Dz 2,33) i jest obecny w Kościele aż do skończenia świata (10, 42). Panowanie Chrystusa jako Kyriosa jest równocześnie panowaniem Boga⁴⁷.

⁴⁴ Por. E. Szymanek, *Wykład Pisma Świętego Nowego Testamentu*, Poznań 1990, s. 480.

⁴⁵ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo*, s. 845.

⁴⁶ Por. J. Kręcidło, *Nowe życie uczniów Jezusa*, s. 202–203.

⁴⁷ Por. PAN, w: X. Léon-Dufur, *Słownik Teologii Biblijnej*, Poznań – Warszawa 1973, s. 643.

Spotkanie zmartwychwstałego Jezusa z uczniami na brzegu Jeziora Tyberiadzkiego rozpoczyna dialog Jezusa z Piotrem, który zakończy się zapowiedzią Prymatu⁴⁸. Odpowiedź Piotra jest uderzająca. Słyszac, że to był Pan, zdjął wierzchnią szatę i rzucił się w morze. Ten fakt doprowadził do głębszej dyskusji na temat szaty Piotra i jego akcji. Odpowiedź leży w symbolice teologicznej. Tekstem paralelnym jest tutaj J 13,4-11. Jezus w czasie Ostatniej Wieczerzy zdejmując szatę i przepasując się prześcieradłem, aby wlać wodę do naczynia i umyć stopy uczniom (zob. J 13,4-11). Przepłynięcie Piotra przez jezioro pokazuje głębokie powiązanie ze sceną umycia nóg w czasie Ostatniej Wieczerzy. Jest zarazem wprowadzeniem do tematu Piotra i jego śmierci (21,18-19). Przepasanie się może oznaczać przygotowanie lub objęcie siebie samego. Nagość przywołuje narodziny, a także porzucenie wszystkiego przez śmierć. I „rzucił się w morze” sugeruje aktualne zanurzenie się, zagłębienie się w śmierć, aby być z Panem⁴⁹. Skacząc w wody jeziora, zanurza się całkowicie, żeby się wykapać (por. J 13,10) i jako czysty spotkać się z Jezusem. To oczyszczenie stanowi początek wyznania miłości przez Piotra i powierzenia mu przez Jezusa misji pasterskiej w Kościele⁵⁰.

Następuje przemiana Piotra. Aby wskazać zmianę postawy Piotra, ewangelista używa symbolicznego języka. Na pierwszym miejscu jest tu gra słów: ubranie – nagość; na drugim – czynność zarzucenia sieci w wodę. Nagość Piotra wskazuje na brak stosownej sukni ucznia. Piotr jest nagi, ponieważ nie wziął na siebie postawy Jezusa, przez to jego misja nie przyniosła żadnego owocu (12,24). Wszystkie wyrażenia: „szaty wierzchnie” nawiązują do okrycia Jezusa, które żołnierze podzielili między siebie (Łk 23,34). Nagość Piotra oznacza, że nie zaakceptował śmierci Jezusa jako wyrazu najwyższej miłości, ani nie przyjął jej jako normy. Przywdziewa wierzchnią szatę, podobnie jak na Ostatniej Wieczerzy Jezus przewiązał się prześcieradłem, aby służyć. Piotr rzuca się w wodę, by wyrazić właściwą dyspozycyjność do oddania życia. Pokazuje, że jest gotowy do całkowitej służby, aż do śmierci. Teraz pojmuje to, co uczynił Jezus, myjąc mu nogi. Piotr – jedyny z grona uczniów – rzuca się w morze, ponieważ jest jedynym, który prostuje swoje wcześniejsze zachowanie. Inni uczniowie nie opierali się jak on miłości Jezusa, ani się Go nie wyparli. Jego gest jest indywidualny i symbolizuje nową postawę. Jezus nie odpowiada na gest Piotra. Zwraca się zawsze do całej grupy. Osobisty problem Piotra potraktuje później. Ewangelista przygotowuje w ten sposób kolejną scenę. W rzeczywistości Piotr ponownie pojawi się w opowiadaniu dopiero wtedy, kiedy inni przybędą na brzeg (21,9-11)⁵¹.

⁴⁸ Por. A. Jankowski, *Rozwój chrystologii Nowego Testamentu*, Kraków 2005, s. 158.

⁴⁹ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 585.

⁵⁰ Por. J. Kręcidło, *Nowe życie uczniów Jezusa*, s. 360

⁵¹ Por. J. Mateos J. Barreto, *Il Vangelo*, s. 845–846.

Wcześniej, kiedy Piotr spotkał się z możliwością śmierci Mistrza, jego reakcje były różnorodne. W czasie mowy eucharystycznej (J 6,26-71)⁵² Jezus zapowiada, że Jego ciało zostanie wydane: *Ja jestem chlebem żywym, który zstąpił z nieba. Jeśli kto spożywa ten chleb, będzie żył na wieki. Chlebem, który Ja dam, jest moje ciało za życie świata* (J 6,51). Wielu słuchających wtedy Jezusa odeszło od Niego ze względu na niezrozumienie. Na pytanie Jezusa: czy i apostołowie chcą odejść, Piotr odpowiada *Panie, do kogóż pójdziemy? Ty masz słowa życia wiecznego. A myśmy uwierzyli i poznali, że Ty jesteś Świętym Boga* (J 6,68-69). Tym wyznaniem pierwszy spośród Dwunastu akceptuje śmierć Jezusa. Podczas Ostatniej Wieczerzy Piotr wyraża zgodę nie tylko na śmierć Jezusa, ale także jest gotów oddać swoje życie za Mistrza. *Panie, dlaczego teraz nie mogę pójść za Tobą? Życie moje oddam za Ciebie. Odpowiedział Jezus: „Życie swoje oddasz za Mnie? Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci: Kogut nie zapieje, aż ty trzy razy się Mnie wyprzesz”* (J 13,37-38). W Ogrójcu te słowa okazały się wypowiedzianymi w emocjach. Co innego deklarował, a zupełnie co innego uczynił. *Wówczas Szymon Piotr, mając przy sobie miecz, dobył go, uderzył sługę arcykapłana i odciął mu prawe ucho* (J 18,10). Gwałtowna obrona przeradza się w samodestrukcyjny lęk, widoczny w czasie procesu Jezusa. *A służąca odzwierna rzekła do Piotra: „Czy może i ty jesteś jednym spośród uczniów tego człowieka?” On odpowiedział: „Nie jestem”* (J 18,17). Z każdą minutą ten lęk się nasila, aż będzie nie do wytrzymania – *A Szymon Piotr stał i grzał się przy ogniu. Powiedzieli wówczas do niego: „Czy i ty nie jesteś jednym z Jego uczniów?” On zaprzeczył, mówiąc: „Nie jestem”. Jeden ze sług arcykapłana, krewny tego, któremu Piotr odciął ucho, rzekł: „Czyż nie ciebie widziałem razem z Nim w ogrodzie?” Piotr znowu zaprzeczył i natychmiast kogut zapiał* (J 18,25-27). Dopiero przy grobie zrozumiał śmierć Mistrza. Wchodząc do grobu, przyjął wiarę Umiłowanego Ucznia (20,8-10). Ostatecznie skupił teraz swoją myśl na Panu⁵³. Spotyka Go na brzegu Jeziora Tyberiadzkiego. Celem ostatecznym misji jest spotkanie z Jezusem Zmartwychwstałym, o którym uczniowie wiedzą, że „to Pan”⁵⁴.

Teraz dołączają do niego pozostali uczniowie. To wygląda na prosty proces dobijania do brzegu. Zamieszczona informacja, że do brzegu było ok. 200 łokci oznacza, że było niedaleko. Skok Piotra do wody otworzył drogę dla innych. W 6,20-21 „ładem”, do którego uczniowie zmierzali, był Jezus jako Bóg. Był On dostępny (natychmiast łódź tam się znalazła). Podróż była duchowa. Tutaj również Jezus jako Pan stanowi „łód”, do którego apostołowie zbliżają się łodzią i ta konkretna fraza o odległości wskazuje, że odległość jest duchowa. Ale Piotr pomógł ten dystans zmniejszyć przez wyrażenie całkowitego

⁵² Zob. S. Mędała, *Chrystologia Ewangelii św. Jana*, Kraków 1993, s. 319–323.

⁵³ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 585.

⁵⁴ Por. H. Witczyk, *Rola Piotra*, s. 63.

uznania, że Jezus jest Panem. Jednak do momentu tego całkowitego zawierzenia, Jezus pomaga im przybić do lądu. Dopiero całkowite zawierzenie Piotra (pociągnął innych) otworzyło drogę pozostałym (sieć). Piotr otworzył innym drogę do Jezusa⁵⁵.

3. Posiłek, który symbolizuje zbawienie

Tak jak zauważono w zaprezentowanej strukturze, scena posiłku podzielona jest na trzy części. Prezentacja jedzenia (ww. 9-11), zaproszenie do jedzenia (w. 12), aktualne dzielenie się żywnością (ww. 13-14).

Opowiadanie nic nie mówi ani o reakcji uczniów związanej z powitaniem Jezusa, ani o ich odczuciach. Autor uwrażliwia czytelnika na aspekty teologiczne przedstawianej sceny. Pokazuje, że relacja uczniów ze Zmartwychwstałym nie opiera się na ludzkich uczuciach. Trudy związane z połowem przenoszą się na popaschalny posiłek Jezusa z uczniami, a więc na nowe życie uczniów po uwielbieniu Mistrza. Zapewne uczniowie mogli się zastanawiać, skąd wzięła się ryba oraz chleb na brzegu jeziora. Jest to dalszy ciąg chrystofanii. Motyw ogniska oraz ryby nie pochodzącej z połowu wskazuje na samowystarczalność Jezusa⁵⁶.

Chleb oraz ryba znajdujące się na brzegu odsyłają nas do rozdziału 6, gdzie Jezus cudownie rozmnaża chleb⁵⁷ (J 6,1-15), oraz do mowy, w której określa siebie jako „chleb życia” (J 6,22-71). Cudowny połów ryb, a także cudowne rozmnożenie chleba dokonują się w tym samym miejscu, mianowicie nad Jeziorem Galilejskim. Jezus to chleb, który zstąpił z nieba. Spożywanie tego pokarmu gwarantuje życie wieczne. Ciągnięcie sieci z rybami przez uczniów (21,6) oraz przez Piotra na brzeg (21,11) wyrażone jest za pomocą takiego samego określenia, które w J 6,44 oznacza przyciąganie wiernych do Jezusa przez Ojca: *Nikt nie może przyjść do Mnie, jeżeli go nie pociągnie Ojciec, który Mnie posłał*. Uwielbiony Jezus będzie również miał tę władzę. *A Ja gdy zostanę nad ziemię wywyższony, pociągnę wszystkich do siebie* (J 12,32). Bezskuteczny połów uczniów znajdujących się w łodzi, a potem obfity połów uczniów posłusznych słowu Jezusa (J 21,1-8) wskazują, że skuteczność misji jest związana z obecnością Zmartwychwstałego oraz z posłuszeństwem Jego słowu. Okoliczność rozmnożenia chleba z rozdziału 6 jest interpretowana przez samego ewangelistę jako zdarzenie o przesłaniu eucharystycznym. Opisane wydarzenia w rozdziałach 6 i 21 można zakwalifikować do tzw. cudów obfitości. Można zatem skonstatować, iż eucharystyczny dar

⁵⁵ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 585.

⁵⁶ Por. J. Kręcidło, *Nowe życie uczniów Jezusa*, s. 211.

⁵⁷ Zob. S. Mędała, *Chrystologia Ewangelii świętego Jana*, Kraków 1993, s. 319–323.

Jezusa jest w Kościele nieustannie przekazywany dzięki Jego żywej i realnej obecności. W świetle mowy eucharystycznej (J 6,26-59) oraz perykopy J 2, 18-22, w której Jezus został ukazany jako Nowa Świątynia, przekazanie posiłku uczniom, wyrażone poprzez słowa „brać” i „dawać” może wyrażać świadomość eucharystyczną wspólnoty, w której to właśnie Jezus Zmartwychwstały jest głównym Liturgiem⁵⁸.

Posiłek to nie jedyny czynnik wskazujący na wspólnotę. Ową komunie ukazują sceny, odzwierciedlające zbawienie od grzechu i śmierci. Węgielki i ognisko są okryte symbolami połączonymi z Eucharystią, które przypominają grzech Piotra (18,17-18,25). Zgładzony grzech ostatecznie prowadzi do Eucharystii, zatem dziękczynienia. Warunkiem oczyszczenia jest uznanie swoich grzechów i przyznanie się do nich, a także żal. Ogień oczyszcza złowione ryby, które ostatecznie łączą się z Eucharystią. Ogień i eucharystyczna ryba są czymś jednym. Są to symboliczne wskazówki. Tak jak ich praca zbliżała się do końca, trud na ostatecznym poziomie łączy się w jedno. Dualizm jest wyjaśniony i to zło jest włączone w pozytywną jedność⁵⁹.

Palące się na brzegu Jeziora Galilejskiego ognisko przypomina to rozpalone na dziedzińcu arcykapłana Annasza (J 18,25-27). Ognisko na brzegu jest świadkiem oczyszczania Piotra. Ogień bowiem stanowi w Biblii symbol oczyszczenia (Rdz 19,24; Wj 9,24; Iz 66,15; Am 1,47; Ml 3,19; Mt 3,10-12; 7,19; 13,42.50; 1 Kor 3,15; 1 P 1,7; Hbr 10,27; 12,29; Jk 5,3). Jest on też symbolem objawienia się Boga (Dn 7,10; Dz 7,30; Ap 1,14; 15,2; 19,12). Z przyjściem na świat Jezusa ogień pojawia się przy opisach chrztu „w Duchu i ogniu” (Łk 3,16; 12,49nn.). Symbolizuje Ducha Świętego, który rozszerza się na wszystkie narody (Dz 2,3). Bóg przyjmuje ofiarę całopalną, jaką Mu składamy z naszego życia, oddając kult (Hbr 12,28)⁶⁰.

Ognisko na brzegu ma charakter kultowy. Przywołuje mękę, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa, celebrowane podczas posiłku liturgicznego. Ogień wypala w Piotrze to, co stare i oczyszcza go, aby stał się zdolny do wyznania miłości, która gotowa jest złożyć w ofierze własne życie⁶¹.

Następny obraz potwierdza sens tej tajemnicy wypełnionej jednością: przyciągnięcie do łądu nieprzerwanej sieci wielkich ryb to parabola uniwersalnej misji Kościoła. Innymi słowy, zbawienie, które najpierw odnalazł Piotr, rozciąga się na wszystkich. Źródłem tego zbawienia jest Jezus, Pan powstały z martwych. Jezus dzieli się z nimi chlebem, a więc uczniowie mają udział w Jego śmierci i również powstają z martwych⁶².

⁵⁸ Por. J. Kręcidło, *Nowe życie uczniów Jezusa*, s. 367–358.

⁵⁹ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 585.

⁶⁰ Por. X. Léon-Dufur, *Słownik Nowego Testamentu*, Poznań 1998, s. 449–450.

⁶¹ Por. J. Kręcidło, *Nowe życie uczniów Jezusa*, s. 361.

⁶² Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 586.

Nierozrywana sieć ze 153 rybami odnosi się do tuniki Jezusa, która nie była rozerwana przez żołnierzy w czasie agonii na krzyżu (J 19,24). Nierozrywana tunika jest symbolem nierozzerwalności Kościoła. Benedykt XVI tak to komentuje:

W tunice bez szwów, której żołnierze nie chcą dzielić na kawałki [ojcowie Kościoła] widzieli obraz nierozzerwalnej jedności Kościoła. Tunika pozbawiona szwów stanowi wyraz jedności, o którą dla swoich arcykapłan Jezus modlił się w wigilię swej męki⁶³.

W innych interpretacjach jest symbolem nierozzerwalności Ewangelii albo nieustającej opieki Ojca, który w obliczu śmierci nie opuszcza Jezusa⁶⁴.

W ten sposób całe przejście od nocy i nicości (ww. 1-5) do obfitości i troski (ciepłe śniadanie) sprawia Opatrzność, która prowadzi do zbawienia. I jak w mowie o chlebie życia (6,22-59), tekst w swojej części końcowej odzwierciedla postawę i przyjmowanie Eucharystii⁶⁵.

W trzeciej scenie przypłynięcia na ląd (ww. 9-14) figura Piotra jest osobliwie pomniejszona. To jeszcze bardziej uderza, ponieważ jest on tak bardzo aktywny w scenie pierwszej (zob. 2-3). Rzucenie się w morze oznacza przybycie do brzegu i dramatyczne spotkanie z Jezusem. To część większego procesu, opisującego Piotra jako idącego przez etapy oczyszczenia. Po pierwsze był wyraźnym liderem (ww. 2-3), następnie jedynym, który podążał za intuicją Umiłowanego Ucznia i rzucił się sam w morze (w. 7), a teraz ostatecznie jest kimś, kto zamiast zajmować centralne miejsce, odgrywa rolę sługi. Kiedy Jezus wydaje ogólny rozkaz, aby przynieść rybę, Piotr przyciąga sieci na ląd. W tym procesie oczyszczania przyjmuje rolę sługi. Nie tak jak w początkowej scenie, kiedy uczniowie nie mogli wyciągnąć sieci (w. 6). Teraz wyciągnął ją na brzeg. Był w stanie to zrobić w tym momencie, ponieważ tymczasem nauczył się dużym kosztem być posłuszny słowu. W różnorodny sposób jego grzechy zostały przypomniane: wyciągnięcie miecza i zaparcie się przy ogniu. Ostatecznie jednak przeszedł przez proces oczyszczenia i teraz ogień, i wyciągnięcie miecza są częściami drogi prowadzącej do zbawienia⁶⁶.

Piotr odgrywa kluczową rolę w tym wydarzeniu. Przez niego Opatrzność działa w szczególny sposób. Sugeruje to specjalną rolę i odpowiedzialność za Kościół. Podobne przesłanie znajduje się w rozdziale 6. Zadaniem Kościoła jest dotrzeć do wszystkich ludzi⁶⁷.

⁶³ Benedykt XVI, *Jezus z Nazaretu*, cz. II, *Od wjazdu do Jerozolimy do Zmartwychwstania*, Kielce 2011, s. 232.

⁶⁴ Por. J. Kręcidło, *Nowe życie uczniów Jezusa*, s. 361–362.

⁶⁵ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 586.

⁶⁶ Por. tamże, s. 586.

⁶⁷ Por. T. L. Brodie, *The Gospel*, s. 586.

Zakończenie

Powyżej została przeprowadzona analiza teologiczna chrystofanii nad Jeziorem Galilejskim. Opisane wydarzenie zawiera szereg symboli, które nawiązują do pracy apostołskiej w świecie. Łódź jest symbolem Kościoła. Siedmiu uczniów oznacza doskonałość. Ciemność sugeruje niepowodzenie, a światło obfitość.

Jezus Chrystus Zmartwychwstały objawia się tutaj jako uwielbiony Pan. Jako pierwszy rozpoznaje Go Umiłowany Uczeń. Wypowiadając słowa: „To jest Pan”, swoją wiarą przeniknął doświadczaną tajemnicę. Ale pierwszy płynie do brzegu Piotr, na którego barkach spoczywa władza apostołska. Obecność Zmartwychwstałego w czasie połowu gwarantuje skuteczność podejmowanej misji. Brak Jego obecności sprawia, że nawet największe trudy okazują się daremne. Objawienie się Chrystusa Zmartwychwstałego dokonuje się w obecności siedmiu uczniów. Symbolika liczby wskazuje na uniwersalność misji Kościoła, który skupia wszystkich ludzi. Praca na Jeziorze Galilejskim była częścią codzienności uczniów, którzy sfrustrowani wydarzeniami Wielkiego Piątku powrócili do swoich wcześniejszych obowiązków. Objawienie się w momencie zwykłej pracy oznacza, że Jezus został posłany do ludzi, którzy w codzienności wypełniają swoje zadania. Uczniowie wypływają w nocy, aby nad ranem cieszyć się obfitym połowem. Praca misyjna Kościoła zмага się z trudami, ale obecność Jezusa gwarantuje sukces. Kościół jak łódź Piotrowa płynie po wrogich wodach świata, walcząc o wyznawców Chrystusa. Inicjatywa Piotra dotycząca połowu wskazuje na jego przywództwo w Kościele. Ta wspólnota Nowego Przymierza, która wychodzi z Izraela, otrzymuje dar nowego życia, czego obrazem jest przejście z ciemności nocy do światła dnia oraz spotkanie ze Zmartwychwstałym. Bramę do nowego życia stanowi chrzest. Jednak warunkiem pełnienia codziennej misji w świecie jest uległość słowom Jezusa *zarzucić sieć po prawej stronie łodzi* (w. 6). Ostateczny cel misji chrześcijańskiej to spotkanie z Jezusem Zmartwychwstałym, do czego zmierzają praca apostołska Kościoła.

Bibliografia

Beardslee W. A., *Logos*, w: *Słownik Wiedzy Biblijnej*, red. B. M. Metzger, M. D. Coogan, Warszawa 2004, s. 491.

Benedykt XVI, *Jezus z Nazaretu*, cz. II: *Od wjazdu do Jerozolimy do Zmartwychwstania*, Kielce 2011.

Brodie T. L., *The Gospel according to John. A Literary and Theological Commentary*, New York 1993.

Calvin J., *Commentary on the Gospel according to John*, (electronic ed.) Logos Library System, Albany 1998.

- Gnilka J., *Teologia Nowego Testamentu*, Kraków 2002.
- Gryglewicz F., *Teologia Nowego Testamentu*, t. 3, Lublin 1986.
- Jankowski A., *Rozwój chrystologii Nowego Testamentu*, Kraków 2005.
- Kelber W. H., *The Birth of a Begining: John 1,1-18*, Semeia 52, red. D. E. Smith, Atlanta 1991, s. 121–140.
- Kręcidło J., *Duch Święty i Jezus w Ewangelii Świętego Jana. Funkcja pneumatologii w chrystologicznej strukturze czwartej Ewangelii*, Series Biblica Paulina 2, Częstochowa 2006.
- Kręcidło J., *Nowe życie uczniów Jezusa. J 21 jako owoc eklezjologicznej relektury J 1-20 we wspólnocie Umiłowanego Ucznia*, „Rozprawy i Studia Biblijne” (dalej RSB), 33, Warszawa 2009.
- Kuśmirek A., *Posłannictwo Jezusa Chrystusa według czwartej Ewangelii*, RSB 12, Warszawa 2003.
- Langkammer H., *Słownik biblijny*, Katowice 1982.
- Léon-Dufur X., *Słownik Nowego Testamentu*, Poznań 1998.
- Léon-Dufur X., *PAN w: Słownik Teologii Biblijnej*, Poznań – Warszawa 1973, s. 642–644.
- Mateos J., Barreto M., *Il Vangelo di Giovanni. Analisi linguistica e commento esegetico*, Assisi 1982.
- Mędała S., *Chrystologia Ewangelii św. Jana*, Kraków 1993.
- Mędała S., *Ewangelia według świętego Jana, rozdziały 13–20. Wstęp. Przekład z oryginału. Komentarz*, t. 2, Częstochowa 2010.
- Paciorek A., *Ewangelia Umiłowanego Ucznia*, Lublin 2000.
- Potterie de la I., *Studi di Cristologia Giovannea*, Genova 1986.
- Szymanek E., *Wykład Pisma Świętego Nowego Testamentu*, Poznań 1990.
- Witczyk H., *Eklezjologia*, w: *Teologia Nowego Testamentu*, red. M. Rosik, t. II, Wrocław 2008, s. 159–217.
- Witczyk H., *Rola Piotra i uczniów Jezusa w świecie (J 21,1-8)*, w: *In vinculo communionis. Księga jubileuszowa ku czci Biskupa Kieleckiego Kazimierza Ryczana w 60 rocznicę urodzin*, red. K. Gurda, T. Gacia, Kielce 1999, s. 41–64.
- Zevini G., *Vangelo secondo Giovanni*, t. 2, Roma 1987.

Summary

FROM THE MIRACULOUS CATCH OF FISH TO THE MINISTRY IN THE WORLD. THE THEOLOGICAL MESSAGE OF JOHN 21:1-14

The present article discusses the theological message which flows from the inspired text on the miraculous catch of fish (John 21:1-14). The discussed subject consists of three issues. The first theological message discussed is the ministry in the world. The appearance of the risen Jesus at the Sea of Galilee is a prerequisite to the miraculous catch. His appearance in the morning guarantees the effectiveness of the apostolic mission continued by Peter's and the apostles' successors in the world. The second issue is connected to the recognition of the appearing Jesus and responding to the vocation. The first to notice Jesus is "the disciple whom Jesus loved", next – Peter, and then the remaining disciples. The crucial words here are "It is the Lord". The catch confirmed the faith of the disciples. This faith is being proclaimed in the Church by the apostles' successors. The last issue is related to the meal eaten by the risen Jesus with his disciples on the shore of the Tiberias Sea. The meal represents salvation, which is first found by Peter, and then extended to the entirety of the Church.

Keywords: catch of fish, beloved disciple, the Risen, Peter, meal

Słowa kluczowe: połów ryb, Umiłowany Uczeń, Zmartwychwstały, Piotr, posiłek

Ks. mgr lic. Karol SŁOWAK – ur. w 1986 r. w Busku Zdroju, jest absolwentem WSD w Kielcach. Świecenia kapłańskie otrzymał w 2011 r. Od 2012 r. doktorant w zakresie teologii dogmatycznej na Wydziale Teologicznym UPJP2 w Krakowie.